

Bydgoszcz, października 2017 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.38.2017.AJe/RK

**Pan
Alfred Józefiak
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Ustronie 2b
87-300 Brodnica**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz.1477) w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Ustronie 2b, 87-300 Brodnica (zwanym dalej MOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 17, 19 października 2017 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- A.J. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- R.K. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 590/2017 z dnia 28 września 2017 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2015 r. do 16 października 2017 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Alfreda Józefiaka – Dyrektora MOPS, asystentów rodziny oraz analizę dokumentacji.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

MOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 27 października 2011 r., przyjętego Uchwałą Nr XIV/116/2011 Rady Miejskiej w Brodnicy. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz wymieniono § 11 ust. 1 zadania własne przypisane ustawą do realizacji.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 2 stycznia 2012 r., wprowadzonym Zarządzeniem Dyrektora MOPS Nr 1/2012. Dokument zawiera w § 9 ust. 1 wyodrębniony w strukturze Ośrodka zespół do spraw asysty rodzinnej oraz w § 16 zadania przypisane ustawą do realizacji. W czasie trwania kontroli Zarządzeniem Dyrektora MOPS Nr 3, z dnia 18 października 2017 r. poszerzono powyższe zadania o art. 15 ust. 1 pkt 2.

Burmistrz Brodnicy Upoważnieniem Nr WO.0052.3a.2012, z dnia 2 stycznia 2012 r., upoważnił p. Alfreda Józefiaka do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Pierwszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2013 – 2015 przyjęty został Uchwałą Nr XXX/262/2013 Rady Miejskiej w Brodnicy z dnia 6 czerwca 2013 r.

Drugi Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018 przyjęty został Uchwałą Nr XV/110/2016 Rady Miejskiej w Brodnicy z dnia 31 marca 2016 r.

W opracowanych dokumentach zawarto cel główny dotyczący zapewnienia wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Dokonano diagnozy potrzeb środowiska lokalnego i na tej podstawie sformułowano cele szczegółowe. Zaplanowane w programach zadania i działania odpowiadają potrzebom i są realne do wykonania. Cele posiadają ramy czasowe oraz wskaźniki. Program zawiera adresatów oraz zakłada rezultaty jego realizacji. Realizatorzy angażują się w działania na rzecz rodzin.

W okresie objętym kontrolą Dyrektor MOPS dopełnił obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sporządzono sprawozdanie roczne z realizacji Gminnego Programu Wsparcia Rodziny za 2015 r. i 2016 r.

Sprawozdania zostały przedstawione na sesji Rady Miejskiej w Brodnicy w terminie określonym w ustawie. Ponadto działania z zakresu wspierania rodziny przekazywane są do Burmistrza Miasta Brodnica w rocznych sprawozdaniach z działalności MOPS.

W okresie objętym kontrolą MOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. P.B. – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 października 2014 r. do chwili obecnej, od 22 lipca 2016 r. nieobecna z [REDACTED],

- p. A.G – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 stycznia 2012 r. do chwili obecnej,
- p. I.T – G - w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 lipca 2016 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2015 r. 32 rodziny, w tym cztery przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - w 2016 r. 35 rodzin, w tym sześć przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - w 2017 r. (do dnia 16 października) 33 rodziny, w tym dwanaście przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- przy zachowaniu zasady, iż równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W aktach osobowych znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2 i 4 ww. ustawy, z wyjątkiem oświadczenia dotyczącego pkt 3 wskazanego artykułu. W czasie trwania kontroli uzupełniono braki, z wyjątkiem asystenta p. P.B. Zgodnie ze złożonym wyjaśnieniem, wskazany asystent złożył oświadczenie po powrocie do pracy.

Dokumentacje kadrowe asystentów rodziny zawierały w *zakresach czynności*, wszystkie zadania zgodnie z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Miasto Brodnica tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie miasta, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez miasto.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Dyrektora Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Dyrektor przydzielał rodzinie asystenta.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację poszczególnych rodzin (K.N.■, M.■, P.■, K.■, A.■, R.■ i I.■) prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: plany pracy z rodziną, karta pracy asystenta z rodziną i na jej rzecz, oceny okresowe pracy asystenta rodziny z rodziną, notatki służbowe, aktualizacje planu pracy z rodziną, rejestr czasu pracy.

Nie w każdym przypadku asystenci dokonywali okresowych ocen sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku, co jest niezgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Częstotliwość wejść w środowisko asystenta była adekwatna do potrzeb rodziny.

Nie wszystkie plany pracy zawierały terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem.*

Asystenci rodziny prowadzili monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną przez okres 6 miesięcy. Utrzymywano kontakt osobisty lub telefoniczny w zależności od potrzeb. Okres trwania monitoringu odnotowywany był w rejestrze czasu pracy asystenta i w karcie monitoringu.

Decyzję o zaprzestaniu lub dalszej współpracy asystenta z daną rodziną podejmuje zespół do spraw asysty rodzinnej w porozumieniu z rodziną, pracownikiem socjalnym i kuratorem (w przypadku objęcia nadzorem) przy okazji opracowywania okresowej lub końcowej oceny sytuacji rodziny. Następnie asystent informuje Dyrektora MOPS, który podejmuje ostateczną decyzję w powyższej kwestii.

Zakończenie współpracy następuje najczęściej w wyniku osiągnięcia celów ustalonych w planie pracy, zaprzestania współpracy przez rodzinę, braku efektów, zmiany formy pomocy, bądź zmiany miejsca zamieszkania rodziny.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.*

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników socjalnych, a także dzięki ścisłej współpracy z innymi służbami tj. między innymi: szkołą, policją, PCPR, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zależnie od potrzeb rodziny i sytuacji dziecka, podejmowane są stosowne działania.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie Brodnicy nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Natomiast od 2012 r. prowadzony jest przez MOPS Klub Aktywności Lokalnej, który realizuje działania na rzecz rodzin. Klub prowadzi zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych w godzinach popołudniowych. Na terenie Brodnicy funkcjonuje 5 świetlic środowiskowych, realizujących program profilaktyczno-wychowawczy. Z kolei działania o charakterze społeczno-lokalnym prowadzą dwa ośrodki kultury, które w godzinach popołudniowych realizują zajęcia taneczne, plastyczne, teatralne, cyrkowe, szachowe, czy wokalne.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Miasto Brodnica zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, terapeutycznego, prawnego, pedagogicznego, psychologicznego) poprzez możliwość konsultacji.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie miasta Brodnica nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Dyrektora MOPS wiadomo, iż nie była prowadzona dotychczas kampania informująca środowisko lokalne o możliwościach pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2015 r. - wydatkowano kwotę: 235 183,30 zł,
- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 307 341,96 zł,
- w 2017 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 274 399,26 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust. 1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej-*

Asystenci rodziny współpracują z rodziną biologiczną, której dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. Uczestniczą również przy tworzeniu planu pracy z rodziną, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej oraz biorą udział w Zespołach ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

a) za I półrocze 2015 r. w dniu 14 lipca 2015 r.,

- b) za II półrocze 2015 r. w dniu 21 stycznia 2016 r.,
- c) za I półrocze 2016 r. w dniu 15 lipca 2016 r.,
- d) za II półrocze 2016 r. w dniu 30 stycznia 2017 r.,
- e) za I półrocze 2017 r. w dniu 25 lipca 2017 r.

Powyższa analiza wskazuje, na zachowanie ustawowych terminów określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienie, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności MOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania obowiązujących przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanego zalecenia, MOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonego uchybienia jest Dyrektor MOPS p. Alfred Józefiak.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Określać w każdym planie pracy z rodziną terminy realizacji działań i ustalać przewidywane ich efekty zgodnie z art. 15 ust. 3. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco
2. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 446/2016 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 30.12.2016, w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.